

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Salonul francez 1923

H. Doumergue : LENEVIE

Stilul scriitorilor și vocabularul liberar și științific

Stilul unui scriitor, ca să fie bun, trebuie să fie precis, de oarecine precizie, oferă claritatea și conciziunea. Ca stilul unui scriitor să fie precis, în primul rând se impune o cunoaștere exactă a sensului cuvintelor, atât din limba literară, cât și din vocabularul științific.

Cele mai multe greșeli de stil își găsesc origina în abuzul de cuvinte fără rost, sau fără sens exact cu ideea urmărită de autor.

Des întâlnim în publicitatea noastră cuvântul **reflecție**, în loc de **reflexie**; **stupid**, sau **naiv**, în sens de **prost**; **stingherit**, cu înțelesul de **stânjenit**; **scabros**, cu înțelesul de **trivial**; **conglomerat**, în sens de **aglomerat**, sau vice-versa; apoi expresiuni, ca acestea: „**mai mult decât sublim**”; „**mai perfect**”; „ **timpul nu se mai scotea**”; **culoarea albă** (sau neagră), cu toate că alb și negru nu sunt culori, etc.

Cele mai multe greșeli le găsim la scriitorii, care nu cunosc bine vocabularul științific, dar se aventurează în acest vocabular. E celebră gafa unui scriitor francez, care a comparat colțarea carapacei unui rac de mare viu, cu colțarea reșie a mantiei unui cardinal! Scriitorul acela credea că racul de mare, aflat în elementul său, e tot așa de roșu, ca și după fierberea sa!

Într'un roman, am celit:

„Belnavul, intins pe masa de operație, avu câteva convulsii violente. Buzele sale crispată; ochii săi sticloși; trăsăturile sale livide, totul, denota că **cloroformul** i-l asfixia...”

Autorul a uitat că cloroformul nu poate să producă efecte de asfixie, nici asupra omului, nici asupra altor viețuitoare. Cloroformul într-o anumite cantitate, e o otrăvă puternică, care atacă direct inima.

Într'o novelă am găsit următoarea frază:

„El privi cerul instelat și admiră constelațiunile și numărul infinit al stelelor, care de milioane de ani stau fixate, în același spațiu sideral...”

Până în secolul al XVII era cu puțință să se creadă în fixitatea corpurilor din spațiul sideral, dar în 1923!... Apoi Lumărei stelelor vizibile cu ochii liberi e limitat la câteva mii, în cât nu se poate scrie că cineva, uitându-se „în spațiul sideral” poate admira un număr **infinit** de stele...

Într'o critică artistică:

„Artistul care a pictat cu atâta grijă aceste cadavre cu forme tinere și elegante, are foarte mult spirit...”

Cadavre cu forme tinere și mai cu seamă elegante, nu prea dovedește din partea artistului „foarte mult spirit” de observație, iar din partea criticului, simțul realității...

Într'o novelă românească:

„Ea își dădu obștescul sfârșit; ca o efemeră dispăru din viață fără să și fi dat seama de restul existenței sale...”

E vorba de o fată, care moare în vârstă de 18 ani... Comparația cu efemera e nepotrivită.

În urma cercetărilor interesante făcute de Fabre asupra vieții insectelor e falsă fabula grecului și a furnicei, de oarece furnica cu toate că e muncitoare — stă dese ori lângă troana grecului, ca să prindă alimentele ce cad jos...

Se găsesc apoi „inadvertente” stilistice și la marii scriitori străini. Matilda Serao, scrie: „**Vorbele nu eșeau din condeiul său**”. Emile Zola: „**Elle mangea sa bontique pour en faire un bachelier**”.

Emile Augier:

„**Chez elles, pudeur, desinterressement, amour: autant de préjugés évanouis, neige fondue sous le pátinement d'un luxe rapace et hegogneux**”.

Edmond de Goncourt:

„**Il lit d'un oeil, il écrit de l'autre...**”

De aceea stilul cel bun e cel simplu, precis, clar și concis.

R. Selșanu

să zărească roțile muncite ale chinului mele minți.

Trebue să fi făcut un gest neobișnuit sau să fi dat o exclamație exagerată când ni-am zărit iscălitura sub o jumătate de coloană — căci oamenii dela chioșc m'au încadrat în cel moment în niște privir pline de curiozitate.

Sburai la școală. Adunați în jurul meu, camarazii citeau și reciteau proza. În ochii celor din clasele superioare creșeau vizibil; cei inferiori îmi arătară o considerație fără margini.

— Numai în clasa a patra și serie la ziar!

— Ce lovitură!

— Nici nu ne-am fi așteptat la așa talent!

Elevii nu mai tăceau de marea valoare a articolului — care nu făcea altceva decât să însire numele asistenților și numerile din program.

Și așa debutai în presă.

O singură eclipsă încercai în lumina ihuziilor mele de viitor ziarist: în anul următor, la o lecție de matematici, când profesorul Mirescu, desperat că nu știam să răspund întrebărilor sale, trânti creta și mă afurisi:

— Gazetar să te văz!

Don José

La mormântul lui Ion Popescu Fostului prim-redactor al „Universului”

Dacă vreodată ziaristii profesioniști își dau seama de sentimentul înfrățirii lor, acea dată fără îndoială, e la groapa unuia dintre colegi.

În fața mormântului colegului lor, ei, cari în vârtoarea zilelor și sub presiunea faptelor, — râvnitoare de bine sau de rău, — sunt purtătorii de cuvânt ai tuturor intereselor, vânturătorii de idei ai tuturor posibilităților de transformări, — mai lente ori mai active, — ei își infundă o clipă pasiunea zilelor de muncă, și depun pioși omagiul de cinstită pentru singura odihnă, pe care profesiunea le-o îngăduie.

Lângă cripta lui Conu Iancu Popescu, — cum îi ziceam noi, — am venit mai pătrunși de amărăciune, mai îndurerați de necaz, noi cei tineri, fiindcă el ne-a învățat să fim solidari, fiindcă el ne-a îndrumat să fim mândri de modestia gazetarului harnic și corect, fiindcă el nu se simțea mai bucuros, decât în cerc de tineri cărora le sugera dragostea de știri exacte și de atitudine întregă.

Și ce omagiu mai potrivit, vieții lui de sacrificii, de istovitoare muncă pe tărâmul ideilor de îndreptare morală și slujba binelui obștesc putem să-i aducem, decât legământul că-i vom urma cu statornicie pilda.

B. Cecropide

Văzute și auzite

UN DEBUT

Mare febrințală la Liceul Lazăr: la 18 Ianuarie 4, sfinții Atanase și Ciriil, era patronul liceului.

Corurile, sub conducerea bătrânului G. Brătianu, munceau pe capete, împreună cu orchestra compusă din camarazii noștri.

Exerciții gimnastice se făceau zilnic, maestrul Ionescu făcea să iasă perfect, ca totdeauna.

Sala de gimnastică, unde se desfășura serbarea, era împodobită cu flori și drapele.

În sfârșit, sosi ziua cea mare. Slujbă religioasă la biserica Sf. Ilie-Gorgani, muzică și exerciții la liceu, conferința unui profesor, discursul directorului Păun, mulțumirile și elogiile ministrului de instrucție pentru școala model, un program bogat și bine executat, care în fiecare an făcea admirația părinților și tuturor celorlalți asistenți.

Elevii se răspândeau grupuri-grupuri, încântați de succes.

— Bine, dar nu știe toată lumea ce s'a petrecut

— Așa e. Ar trebui să se scrie în ziare.

— A fost vreun ziarist?

— Nu.

— Să scrim noi atunci.

— Serie tu.

— Ba tu.

— Adică de ce n'ai scris tu:

Pe bulevard, de-alungul grilajului grădinei Cișmigiu, băeții se mbiau unii pe alții. Cum toți șovăiau, îmi pusei în minte să scriu eu, dar nu le spusei nimic, ca să nu rădă de mine dacă nu va apare.

Ajuns acasă, mă așez pe lucru. Începusem să citesc ziare — p'atunci elevii erau mai străini de presă ca astăzi — dar de scris nu mă gândisem niciodată.

Compusei o pagină, liniată, ca să iasă drept, cu minuțiozitatea și grija cu care făceam extemporalele la „l. română”. O citii tare și mi se păru că n'are ritm, că se repeta „că” și „care” peste măsura cuvenită. O rupsei — și mai rupsei câteva.

După câteva ore de muncă, mă hotărîi să nchid plicul și, sfios, îl aruncai într'o cutie postală, adresat unui ziar.

Toată noaptea n'am dormit, chinuit ca Hamlet de marea chestiune: A apare sau a nu apare?

Nimeni n'ar putea descrie cu ce fiori m'am îndreptat a doua zi spre chioșcul de ziare, cum mi-a tremurat glasul când am cerut gazeta, cum îmi jucau paginile în mâini și iuteala cu care ochii străbăteau coloanele ca

Convorbiri literare

Glose pentru „Lume bine crescută”

de N. IORGA

Lupta dintre vechea nobilime agrară și dintre păturile care se ridică (în piesa d-lui Iorga sunt boierul Rotopan și Irmilic, un homo novus), a umplut cinci decenii de cultură românească cu rezonanța ei, și formează încă pivotul manifestărilor spirituale ale societății noastre.

În urma tratatului dela Adrianopol (1829), prin stabilirea în paragraful V a libertății vieții comerțului încetășat până atunci de obligațiunile către Poartă, se aruncă fermentul unor importante transformări sociale. Raporturile agrar-feudale de până aci, prin lăsarrea libertății depline de schimb (aplicarea principiului laissez-faire, laissez-passar, aflat în tot apusul Europei și interzis țărilor românești ce erau sub apăsătoarea dependență de turci, se schimbă fundamental. Vechea economie naturală (bunuri pentru consumație, iar nu pentru schimb), treptat, treptat se transformă în economie bănească, economie de schimb. Toată această schimbare este făcută sub influența capitalismului înaintat anglo-francez, fenomen analizat cu luxuriante amănunte de d. Șt. Zeletin. În totdeauna o țară înfrăncată din punct de vedere economic, venind în contact cu capitalismul înaintat va suferi schimbări profunde. Primele schimbări se arată pe tărâm economic.

Într'adevăr, de unde mai înainte toată producția grâului (spre a lua un caz concret) se mărginea numai să umple golurile făcute de consumul intern, acum se fac însemnări de grâu cu mult superioare trebuințelor interne. Pentru prima oară se exportează grâu în condițiile pe care le dictează imperioasa lege a cererii și a ofertei, iar nu cu un preț fixat de turci cum era până atunci. Cererea era din ce în ce mai mare din partea marilor țări apusene (și alia în deosebi) care se industrializau vertiginos.

Atunci se petrece marele fapt care revoluționează definitiv economia românească feudală: pământul ce n'avea propriu zis o valoare de schimb, devine un bun de circulație, iar raporturile dintre boer și țăran tind să ajungă la nivelul celor economice, adică pe picior de egalitate. Și de unde mai înainte pământul aparținea celor două clase, țăranimea bucurându-se efectiv în schimbul doar a unei mici dijme plătite proprietarului, acum se începe competițiunea pentru stăpânirea numai a unei clase, căutându-se excluderea dela dreptul de proprietate a celeilalte clase. Așa de pildă, încă din prima jumătate a secolului al XIX, boerimea oferă libertatea deplină a iobagilor, cu condițiunea să rămână definitiv în mâinile lor. Ar fi fost (după cum a fost mai târziu) o libertate cu mâinile legate la spate și cu stomacul gol.

Războiul mondial a accelerat evoluția socială din România și printr-o complexă serie de împrejurări, clasele nouă, clasele obijduite au câștigat (deși nu definitiv), lupta începută. Dar caracteristic este faptul, just observat de d. Zeletin, că manifestările culturale ale nației noastre nu vor să urmeze realității sociale. Infrastructura societății românești nu-și are suprasstructura adecvată. Într'adevăr vechile clase, sortite de cerințele inexorabile ale istoriei ca să piară, și-au găsit un formidabil exponent ideologic, care a covârșit aproape gângurimile culturale ale claselor nou-născute. O școală strălucită. „Junimarii” a știut să apere interesele nobilimei agrare cu o vervă și o competență demne de o cauză mai dreaptă. Ani întregi tot ceea ce era nou, ieșit însă din carba poruncă a Necesității (în sensul horatian al cuvântului), era terfelit și biciuit cu ironii, dispreț și ură. Titu Maiorescu accentuiază (și prea mult încă), că natura nu face salturi; Petre Carp aruncă sarcasme și glume de o veninoasă răutate asupra unui și-ăncut homo novus, Take Ionescu, Eminescu își oferă geniala sa până și creiază o splendidă ideologie conservatoare, Caragiale biciuiește cu nesătată vervă tot cortegiul de ridicol ce însoțește deosebirea dintre fond și formă, uitând că era temporară și aproape fatală. Dar ceea ce este mai straniu este că însuși școala socialistă a marelui Dobrogeanu-

Gherea, pretinzând că se inspiră din logica de fier a lui Karl Marx, nu face de fapt decât să amplifice și să dea un nou răsunset argumentelor junimiste care contestau dreptul la viață al unei îndreptățite clase sociale. Ba, găsim chiar regretabile confuzii între opera pur științifică a lui Marx și între eftinele metode de propagandă.

Pe o pagină din Neviobăgia găsești o luminată înțelegere a fenomenelor sociale dela noi, iar pe alta condamnarea neinteligentă a unor evidente și necesare realități. Și toate acestea în opera „maestrului”. Ce să mai zici atunci de discipoli? Iar cea mai nouă și nu mai puțin regretabilă manifestare a fost înhănarea poporanismului „Vieții Românești” la căruia unor vechi și mari nedreptăți. Eroarea persistă și astăzi cu toată campania aprigă dusă de d. H. Sanielevici și Șt. Zeletin.

D. N. Iorga strânge în cleștele unei acțiuni această fundamentală și de actualitate problemă. Irmilic — eroul principal — este simbolul claselor în ascensiune, viguroase, care înghinchiiază palidele fapteuri ale trecutului.

Pietroasa lor energie, îndrăzneala, putința și entuziasmul de a creia (frumos subliniate de d. N. Iorga), sunt însumate în această figură care trăește cu vie intensitate. Aceiaș problemă a atacat-o cu o neobișnuită inteligență teatrală și d. Camil Petrescu. (Actul II

din „Suflete tari” este unul dintre cele mai pitorești și mai intens dramatice din teatrul nostru). D. Camil Petrescu unește numai o clipă — d. N. Iorga definitiv — prezentul (Pietraru-Irmilic) cu trecutul (Ioana-Ella), dar dându-și seama de fatalele deosebiri de educație, instincte, etc., ce sapă un abis între Pietraru și domnița Ioana Boiu, îl face pe Pietraru să se sinucidă. Faptul acesta din punct de vedere al semnificației sociale, pe care o reprezintă este o enormitate. Mult mai verosimilă ar fi fost moartea Ioanei Boiu. Din punct de vedere estetic este doar o explicabilă neîndemănare de debutant.

Finalul „Lumei bine crescute” are o semnificație n-ai mult etică.

De notat este că figura Irmilic-Pietraru revine ca un leit-motiv în literatura contimporană. În literatura franceză Stendhal a săpat definitiv și obiectiv efigia lui Julien Sorel. La noi a purtat rând pe rând numele de Dinu Păturică în „Ciocoi vechi și noui” ai lui Nicolae Filimon, Tănase Scatiu în romanul lui Duiliu Zamfirescu, sau Sandu Vidran în nuvela lui Cezar Petrescu. Este personajul frecvent și fatal al marilor transformări sociale. Până acum a fost bătut cu pietrele.

D-nii Iorga, Camil și Cezar Petrescu încearcă o privire obiectivă. Problema ar putea fi lărgită cum a încercat (și a rămas numai încercare) d. Cezar Petrescu în „Cariera lui Vidran”. Teată năzuința lui Vidran de o inobilare a ființei tale sufletești și trupești se confundă cu o năzuință adânc omenească. Dejghiocată de tot ce este efemer, de contingentă, de contemporaneitate sbuciumul lui Sandu Vidran de a ieși din mediocritate, durerea lui de a se vedea acolo împotmolit ca într'un nă-

Sonetele iubirii¹⁾

DE LEONTIN ILIĂSCU

VII

*În suflete neînțelese dorul
Se sbate ca o mierlă 'n colivie...
Ar vrea să sboare pasărea sglobie,
Dar temnița îi stăvilește sborul.*

*Și-atunci, voind să scape de robie,
Pornește lupta cu ne'ndurătorul
Sicriu ce'nchide viața-i și isvorul
Atâtor cîripiri de nostalgie...*

*Cum ar sbura prin codri, printre ramuri,
Sub cer de 'nfiorări, prin văi smaralde,
Într'un concert de 'ntr'aripate neamuri!...*

*Iar, de-a ajuns să-și sfarme colivia
Și'n pulberea de soare să se scalde,
Sărmana mierlă-și cântă agonia...*

VIII

*Cu ciocu'nsângerat, cu aripi frânte,
Cu ochii triști și fără pic de rază,
Spre somnul cel din urmă se așează
Și cel din urmă cântec vrea să-l cânte.*

*Lăsată'n durată greu să se frământa,
Sălbaticii stăpâni în van veghează...
Sărmana mierlă nu mai înviază
Spre somnul cel din urmă se așează*

*Tot astfel ne'nțeleșul dor pe lume
Se sbate 'n ale urii temniți grele
Strivit în sboru-i visător spre stele.*

*Și oamenii își făuresc din glume
Sicriu 'n care doarme tristul dor
Simbolizând destinul tuturor...*

1) Vezi numărul precedent.

mol de baltă răioasă pentru totdeauna, între oameni care înghit lacrimi mănecări vulgare, între femei care poartă rochii demodate, menit să-și unească destinul cu al domnișoarei Amalia care are nasul turtit și piștii roșiete în jurul ochilor — toată această duror este de o frumusețe și de un patetic rar.

D. Iorga cu un instinct sigur a schițat într-un decor de comedie socială cu tendințe etice și tragedia oamenilor noi.

PETRE BALȘ

Insemnările unui trecător

Asupra femeiei.

Trei prieteni își povesteau impresii, anecdote, emoții, înfiorări, melancolii, asupra aceleiași femei. Le fusese ea, pe rând, prietenă și amantă.

Unul, cel mai tânăr, o înfățișa, ca pe un animal exotic, fără nici o puțință de a pricepe viața, de cât ca un șir de plăceri, cari trebuiau imediat împlinite.

Al doilea o arăta ca pe o tovarășă de ideal liberator. Convențiile sociale o sugrumau; prietenii o despe-rau; modele, modistele, maniquiristele nu le putea suferi. Era par'că atrasă de mirajul tovarășilor, în care să nu fie de cât ea femeie și să arate prietenilor, fără rezerve, că-i sunt simpatici, sau nu.

Iar al treilea, cel mai în vârstă, vorbea de ea cu înfiorare. Fusese pentru el femeia, care știa să se facă temută, și să știe de teamă în același timp. Ii arăta iubirea, care să nu treacă pragul devoțiunii. Iar în ziua în care i-a manifestat o neîncredere, ea a devenit real amanta celui cu care el o bănuise.

Și era aceeași femeie. Cine dintre cei trei spunea adevărul? Poate fiecare în parte! Dar ia gândiți-vă, ce temei se poate pune pe certificările și constatările d-voastre! Gândiți-vă, de unde vă luați acea categorică siguranță de a vorbi despre femeie, cu expresii definitive?

PRIVESC....

Privesc copiii, lumea mărunță,
Care sburdalnici viața n'fruntă;
Privesc copiii ce au să crească
Ș'o clipă, despoți, să stăpânească,
Plini d'ai mândriei sarbezi fiori,
Ale pământului magici comori;
Privesc copiii, ș'apoi privirea
Mintore nimită spre omenirea
Ajunsă'n vîrstă spre-aceia care
Așteaptă-o groapă, căscată, mare,
In ea să cadă tîrîți în rînduri;
Privesc acestea și stau pe gînuri:
In lume oare de ce venim?
Numai d'atîta ca să murim?...
Privesc acestea din firea n'treagă
Ars de dorința nespūsă, mare,
Să prind cu mîntea taîna pe care
Nu poate nimeni s'o înțeleagă.

N. ȚINC

Scrisoare celui ce n'o va înțelege

Știi ce povești mi-a țesut gândul
In seara albă — ca un vis al lunei —
Cînd întâmplarea sau desgustul lumii
Ne-a dus în parc, pe-acelaș drum?...!

A fost un vis de aur — pot să-ți spun acum,
Cînd cred că nu ne vom mai întîlni v'odată
Păstrez în suflet misticul parfum
Și simfonia ce murea,
De asupra lacului de argint, cu lebede de nea.
Și'ntr-o clipă stă înfiripată
In amintirea mea....

Revăd surâsul luminos — in umbră
Și ochii mari — ce-aș fi iubit — de n'ar fi fost
Atîta frământare sumbră
In sufletul meu calm — și făr' de rost..

O, cum râdeam de năpăstirea-ți — știi?...
Și totuș mă gîndeam: Așa-i scris — poate!...
Aș fi n'erustat în spațiul unei veșnicii
Cea mai intensă clipă dintre toate.
Și'n mîini, frumosul cap, Faș și cuprins
Cu'nfrigurarea voluptăților oprite.
Dar buzele-mi, au murmurat aproapestins
„Și ne ferește, Doamne, de ispite!..”

...Mi-ereai alături — și m'am depărtat....
Și parcul s'a nvelit în noapte — întristat....

Gabriella I. Anastasiu-Vuculescu

Din cele citite

O poveste adevărată americană

Minunea unei flașnete

Era o noapte năbușitoare de vară.

Glădiile zgărâte-zer din New-York, infierbântate de căldura zilei păreau niște cuptoare în care oamenii se înăbușeau. Mai ales suferea sărăciimea din cartierile sărace. Fie care caută un adăpost mai răcoros și mulți se culcașeră pe acoperișurile-platforme ale clădirilor.

Culcată pe acoperișul unei case era și Anny cu fiul ei de curând-născut. Bărbatul ei un croitor sărac, Iosef, dormea însă în cămăruța lor cu un flașnetar italian Sandro, care avea și o maimuță Mintă, culcată și ea alături de el; mama lui Iosef era în subsolul clădirii, căci fiind paralizată nu se putea urca așa de sus.

În timpul nopții, când mai toate ușile erau deschise ca să facă să circule mai repede aerul, maimuța Mintă a auzit scâncetul copilului și cum ea iubea foarte mult copilul a fugit de lângă stăpânul său și în câteva clipe a fost pe acoperiș unde a găsit copilul lui Iosif și pe soția lui Anny.

Maimuța s'a așezat lângă copil care recunoscând-o i-a surâs dulce și s'a liniștit.

De odată sgomotul unei mulțimi speriate și îngrozite s'a răspândit prin toată clădirea.

— Foc! Ardem! Scăpați! se auzea printre plînsul și țipetele oamenilor și femeilor.

— Anny, Anny, unde ești? strigă Iosef, deșteptându-se și căutând soția, care deșteptată și ea de asemeni roborăse de pe acoperiș cu copilul ei în brațe.

— Lasă copilul aci în odăile spuse Iosef, el nu va fi în pericol și repede s'algăm jos să scăpăm pe mama.

Mama lui era paralizată și ei cu greu au putut-o scotea din camera ei.

Dar când au vrut să se urce sus și să ia copilul, focul se întinsese și în odăile ocupate de ei.

Nu trecu mult și acoperișul și tot etajul de sus se prăbușia în marea de flăcări.

— Charles, copilul meu, unde ești... Lăsa-

ți-mă strigă Anny căutând să se arunce în ghehena aceasta de foc, dar pompierii o a priră.

Flăcările roșii ca sângele luminau podul enorm care se afla în apropiere de clădirea prinsă și Anny căzu lângă mama lui Iosef care înlemnise într'un colț al stradei, iluminată și ea de văpaia degoritoare ca o statui de albă, atât era de zdrobită de pierderea copilului său.

Nu mai puțin zăpăcit de durere era și flașnetarul Sandro care nuși găsisse maimuța

Maimuța cu copilul pe arcul podului.

dar când află de pierderea copilului care îi era și lui drag el își perdu cu desăvârșire firea.

Incepuse să se lumineze. Lumea începuse să apară pe stradă și pe podul colosal de peste râu, trăsurile începură să circule.

Când de odată din înălțimea unui stâlp de granit al podului se auzi un țipăt de copil care se răspândi peste tot locul. Lumea nu pricepea ce este acest țipăt. Anny era tot acolo lângă mama ei plângând și zbatându-se de durere, când văzu pe Josef alergând spre ea și țipând:

— Anny, Anny... Charles trăește... e încă în viață.

— Unde, unde, răspunse femeia sărind ca nebună de bucurie.

Josef o luă de mână și ducându-o spre podul de fer îi arătă spre unul din stâlpii înalți de granit al podului...

— Vezi, acolo, în vârful stâlpului.

Pe unul din stâlpii enormi ai podului abia se vedea maimuța și copilul. Maimuța ședea pe marginea abizului care se întindea sub ea și ținea copilul care în cămășuța lui albă părea o năluca, deasupra acestei mese de granit.

Lumea toată se convinsese că într-adevăr era o maimuță și un copil, și unul din lucrători se hotărâ să se urce pe arcul de fer care se înălța în aceeași coloană de granit.

Dar cu cât se apropia de maimuță, cu atât și soția lui Josef și el și lumea începură să țipe să lase maimuța în pace, căci e posibil că ea va arunca copilul din brațe și va fugi. Lucrătorul descinse, convins și el că maimuța ar fi putut să lase copilul, dar ea nu lăsa și continua să stea la locul ei.

Lumea nu știe ce să hotărăască, cum să scape copilul.

Un albatros din miile care zboară prin portul și canalurile New-Yorkului, se opri și el pe platforma de granit a stâlpului. Maimuța supărată de îndrăzneala păsării lăsă copilul pe marginea stâlpului și alergă după albatros. Momentul era prielnic și un gardian care era în mulțime, revenind de la paza unei instituții — trase cu pușca și nimeri maimuța. Ea șovăi o clipă, se văzu că e rănită căci în curând se prelinse pe granitul îngrit o dâră slabă de sânge, și ca să scape de atacurile mulțimei maimuța luă copilul și se îndepărtă în mijlocul platformei coloanei de granit.

Ori ce încercare de acum înainte devenea imposibilă. Josef și Anny alergau desperați, țipând și cerând ajutor, când văzură pe Sandro că și el alerga și vorbea ceva mulțimei.

Sandro luase flășnetă lui și ruga mulțimea și autoritățile să înceteze zgomotul stradel, căci el va putea cu un cântec al său, care plăcea așa de mult maimuței s'o readucă din vârful coloanei de granit.

Lumea trebui să se supună, dar fu nevoie de o jumătate de oră, pentru ca să se dea ordine ca tramvaiele să se oprească, trăsurile să nu mai circule, lumea să nu umble, până și fluierăturile fabricilor și zgomotul uzinelor fură obligate să înceteze pentru un moment.

Și atunci în liniștea aceasta solemnă s'auziră notele răgușite dar dulci ale flășnetei.

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI¹⁾

Quia multum amavi

Inimă scumpă, mi se pare că preolul păsionat, când pentru prima oară scoate din misteriosu-i tabernacol pe Dumnezeuul său, închinat în Eucharistie, și mândnăcă pâinea și bea vinul cel de temut, nu simte un mai religios cutremur, decât am simțit eu, când, tălăia oarbă căzută în plin, asupra-ți, ochii mei copleșiți, și când, noaptea ntreaga stătu în genuchi la picioarele tale, până când fuși obosită de idolatrie.

Ah! de-ai fi avut pentru mine mai puțină prietenie și mai multă iubire în răstimpul tuturor acelor zile ale unei veri de bucurie și de ploaie, n'as fi primit azi, ca moștenire, chinul, și n'as fi ajuns un servitor în casa suferinței.

Și cu toate acestea, deși Remuscările, aghiotantul cu linii șterse care slujește Amozului, e mereu pe urmele mele cu întreaga-i escortă, — sunt foarte fericit știind că te-am iubit, — cuget la tot Soarele care face să albastrească floarea de veronică.

* Vezi „Universul Literar” numărul precedent
Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-ului M. Negru.

Silentium amoris

Precum adesea soarele prea strălucitor alungă pașida lună, cu toate sforțările ei, până'n posomoră-ta-i peșteră, înainte chiar de a i se fi închinat o singură baladă a privighetoarei, astfel frumusețea ta face buzele mele nepricepute și face să sune false cele mai dulci cântece ale mele.

Și precum în zori de zi, deasupra intinderii de pajști, trece-va vântul cu aripi năvălnice, răspând cu prea tare-a Sărutare freștia ce singură-i putea sluji ca instrument al cântecului,

tot astfel, pasiunile mele prea furtunose mă macină în tot chipul și prea multa-mi iubire face iubirea mea multă.

Dar de sigur că ochii mei și-au lămurit, fie, rostul tăcerii mele, și al desacordului luthului meu, înainte ca despărțirea noastră să fi ajuns de nelămurat și să ne fi făcut să plecăm, — tu către buze cari vibrau de o mai dulce melodie, eu spre a evoca stearpa aducere-aminte a sărutărilor nedate, a cântecelor nici odată cântate...

Nici odată și nici un concertant n'a avut atâtă auditori cum a avut Sandro în momentul acela. Sunetele nenorocitei flășnete răsunau în aer, pătrundeau adânc în sufletele oamenilor, se izbeau ca un stol de păsări de zidurile mărețe ale clădirilor, tot podul tremura de melodia dulce a flășnetei, lanțurile groase ale podului păreau și ele transformate în strunele unei harfe de oțel.

Maimuța ajungă albatrosul

Sandro știa ce cânta. El alesese motivul din Traviata, Addio del passato. Aceste sunete plângătoare ale cântecului de despărțire avusesse totdeauna o influență împăciuitoare a-

supra maimuței sale. Se întâmpla ca Sandro, colindând prin străzile orașului și prin curțile oamenilor, Minta își uita obligațiile și încercându-se în joc cu copiii nu se supnea patronului său. Atunci, era de ajuns ca Sandro să cânte Adio și Minta revenea la el, se așeza pe umerii lui și asculta cu duiositate melodia lui Verdi.

Sandro știa că și de data aceasta ea se va supune.

Și ea într-adevăr s'a supus. Ea ascultă e elipă. Apoi Sandro se opri și strigă cu vocea lui îndăcșată:

— Minta mta, Minta carina!

— Charles, copilul meu, strigă desasperată Anny.

Minta luă copilul se apropie de lanțul de fer și pe când Sandro continua Addio del passato, maimuța cobora agil și repede, ținând bine copilul în brațe, spre acel care o chema.

Ajunsa jos, ea, cu copilul în brațe, s'apropie de Sandro, care luându-i din mâini copilul și trecându-l mamei sale, care cu pasiune îl strânse la piept, Minta se urcă pe umerii lui, fără se se uita la mulțimea care o privea plină de uimire.

Peste câteva minute, tramvaiele începură să circule, lumea să se miște, viața să și ia mersul ei obișnuit. Din drama care se jucase cu o clipă mai înainte nu rămăsese de cât suvoiașul de sânge al rănitei maimuțe, care salvase viața copilului de foc și redase părinților copilul, iar stăpânului său Sandro, mijlocul de ași atrage din nou clienții.

Povestea este scrisă de Herman Scheffner și ilustrată de Wanaick Reynold. Cât este de adevărată nu știu — dar: sinon e vero e ben trovato — cum ar zice autorul lui Addio del passato

Dr. I. Duscian

NOUILE PREMII FILATELICE

ALE

UNIVERSULUI LITERAR

Pe luna Decembrie 1923

CUPON No. 1.

MADRIGAL¹⁾

Tu pari-un drăgălaș anacronism...
Din care'ndepărtată vreme, vii ?
Din epoca dantelelor bogate
Și-a ne'nțeleșelor melancolii ?
Din timpurile-acelea parfumate,
Când moartea aștepta la colț de
stradă,
Pîndind în ritmuri dulci de serenadă ?

Din care'ndepărtată vreme, vii ?...
Păstrezei pe chipu-ți palid și ciudat
Melancolia vechilor portrete
Ce poartă, 'n ciuda vremii, ne'ncetat,
Stigmatul ne'nțeleșelor regrete...

Din care 'ndepărtată vreme, vii ?
Din vremea menuetelor, dansate
De chipuri cu perucile pudrate,
In ritmul răpitor al lui Lulli ?
Din vremea când iubirea era lege,
Iar spada și otrava-i erau roabe,
Din vreme când un rege era „rege”,
Și când erau virtuțile podoabe !...

Din care 'ndepărtată vreme—vi
In vremea noastră plină de cinism ?
Tu pariun drăgălaș anacronism !...

Al. Bîlculescu

Socrate, critic de artă

Socrate a fost nu numai filozoful pe care îl cunoaștem cu toții, ci a fost și sculptor și critic de artă. Lucrul acesta l'a susținut zilele trecute în incinta Academiei de inscripție, d. Gustave Fougères, fost director al școlii franceze din Athena.

În conferința aceasta foarte documentată și apreciată, d. Fougères îl socotește pe Socrate printre promotorii evoluției gustului care la sfârșitul secolului al patrulea și la începutul secolului al cincilea, înainte de Christos, a orientat arta greacă

1) Din volumul „Fii fericirea mea!”, apărut de curând, al poetului Alexandru Bîlculescu. (N.R.)

DANAE

De mii de ani, femeie te-a preamărit chemarea,
Cântarea, rugăciunea ori-cărui visător ;
De când din spume albe și perle roze, marea,
Te-a întrupat, Veneră, din valul cântător.
Ai răsvrătit atunci prin farmecele tale,
Toți zeii, monștrii mării și ultimul atom
Și 'nfuriată, apa, din valurile sale,
Te-aruncat pe fărmiuri spre-a ferici pe om.
Acum îi ești stăpâna, atât de nemiloasă
Cu zâmbetul, privirea, cu vorba, cu minciuni...
Cu cât ești mai frumoasă, ești mai nesățioasă:
Tot aurul din lume ai vrea ca să'l aduni.
Bogații în monede îl dau și'n diamante,
Să am eu și-aș da toate comorile lumesti.
Mircasă 'ntre mirese, 'Amantă 'ntre amante,
Cu zâmbet de Giocondă și mie să'mizâmbesti.
Căci aur vrei când ochii îți ard într'o vâpae
Și când te uiți la mine cu milă sau dispreț, —
Poetul n'are aur și tu ești tot Danae,
Tu, veșnic prețuită și veșnic fără preț.
Mai bine pentru mine aș vrea să știu că ura
Sau furia m'așteaptă, că eu te-am învrăjbit,
Te-aș adora atunci, mi-aș adora tortura
Căci m'ai iubi frumoasă și tu nu m'ai iubit.
Dar n'ai iubit pe nimeni și numai cântăreții
Un tron îți înălțară alături de zei.
Ei numai te-au vrut ast-fel și te-au iubit poezii
Iar tu ai fost Veneră de piatră pentru ei,
Beția fericirii o cucerim prin tine :
Și pentru că prin aur nu pot să te robesc.
Când știu că râzi de lacrimi, de doruri și suspine
Ori cât ești de frumoasă aș vrea să te zdrobesc,
Dar când îți lași o clipă asupra mea privirea
Îți dau orcie ertare mă faci atât de bun.
Sunt robul frumuseții și tot mai sper iubirea ;
Simt bine că vre'odată eu n'am să mă răsbun.
Căci florile, și ele vor aurul din Soare
Se'npodobesc cu dânsul cu veșnicu'i tezaur
Iar tu ce ai pe față a florilor culoare,
Neroe ai femeie, de soarele din aur.

Nikita Macedonski

în căutarea expresiei și a sentimentului.

Fiul sculptorului Soforonisc, Socrate a mînuit dalta în prima lui tinerețe-

Ciceronii dela Acropole semnaleză vizitatorilor, în fața intrării Propileelor, un baso relief reprezentând cele trei grații și al cărui autor ar fi Socrate.

D. Fougères socotește că acești ciceroni merg cam departe. Socrate a putut fi un practicant chiar iscusit, totuși el fusese născut mai de grabă pentru a șlefui sufletele vii de cât pentru a sculpta efigii inerte:

„Dacă mi-ar fi permis să scap de vocabularul academic pentru a divulga în libertate impresiile mele, aș îndrăzni să bănuiesc în Socrate un „artist” mort în floarea vârstei a cărui umbră ar fi supraviețuit în lăuntrul sufletului filozofului”.

Și filozoful vizitează cu plăcere chiar atelierile mondene, unde se simte în largul lui. Libertatea apucăturilor nu-l displace, el însuși fiind

un boem temperat de altfel de un aticism înăscut.

„Întâlnirile cele mai scabroase nu-l speriau. Nu se poate afirma că au fost o surprindere pentru el. Când o conștiință se infățișă sub forma unui frumos model feminin pentru a poza, moralistul o primea cu plăcere. Fără nici o prefăcătorie se extazia în fața ei și artistul care se trezea în el, admira cu o privire cunoscătoare farmecile cari îi se ofereau. Filozoful își mărturisea sincer emoția. „Ai vrea, zicea el, să pipăi ceia ce vezi. Plecam de aici urmăriți de fiorii dorinței”. Nu trebuie să vedem altceva în lipsa aceasta de ipocrizie decât omagiul galant al sincerității adus frumuseții

Doctrina lui Socrate este că „arta poate și trebuie să se aplice expresiei plastice a stărilor sufletești care se manifestă prin jocurile fizionomiei și ale atitudinilor”.

În definitiv doctrina estetică a lui Socrate este expresionismul.

„Teoreticește, expresionismul lui Socrate se opune idealismului gene-

ralizator al primei jumătăți a secolului al cincilea“.

Socrate a murit însă fără să poată vedea zorile artei noi pe care o presimțise și o preconizase și care trebuia să ia un avânt atât de mareț în Grecia.

Trad. de C. A. I. G.

Informațiuni filatelice

Avunțăm pe cititorii noștri că pe pe luna Decembrie vom oferi interesante premii filatelice. Cititorii să colecționeze deci cupoanele ce se află în fiecare număr: În numărul viitor vom publica și lista noilor premii ce oferim.

La a opta licitație a colecției Ferreri, vânzarea a atins suma de 1.588.957 franci francezi. Numai o singură marcă din 1851 Baden, o eroare de 9 kr, verde, stampilată, cu plicul întreg s'a vândut 120.000 fr. O altă eroare, din 1851, Spania de 22 bleu clair, a fost vândută cu 92 mii franci. Un levant rusesc de 6 k bleu pâle, cu 18 mii franci.

Un timbru de gazetă de 6 k. vermillion din 1851—58, a fost vândut cu 20 mii franci.

Totalul general al vânzărilor făcute până azi, din colecția Ferreri, se urcă la 15.767.344 franci. Experții cred că se va mai putea face două sau trei licitații, până ce această frumoasă colecție se va epuiza.

Dela 24 Mai la 1 Iunie 1924, se va ține la Bruxelles expoziția internațională filatelică.

Această expoziție este organizată de Federația regală a cercurilor filatelice belgiene, și se va ține în palatul conților d'Egmont.

Figuri parlamentare

Omului politic, pe care fostul oștean se muncește azi să-l întruchipeze, îi lipsește Steaua din frunte. A uitat-o la chipiul de general, pus cu

grijă la naftalină, pentru împrejurări neprevăzute.

O altă stea — contrafăcută — se vede schițată pe steagul partidului.

Cea adevărată, aceea care a luminat odată, e asaltată azi de molii.

Când vorbește generalul în Cameră, ai impresia că citește un ordin de zi, atunci când nu repeta „declarații” concepute și scrise de alții.

Când stă pe banca ministerială alături de fostul și viitorul său prieten Tăslăoanu, par'că visează la vremuri trecute, la întâmplări de pe când nu cunoștea încă nici pe d. Goga și nici pe d. C. Argetoianu.

A scris odată o cărțuție — „Răspunderile” pe care de dragul slovelor, și-a cumpărat-o tot el toată. Numai așa se explică faptul că „Răspunderi” nu mai sunt azi la noi. A uitat chiar el de ele. Ca și bătrânul Cronos din mitologie, „generalul” și-a mâncat singur copilul.

Cei doi ani de guvernare l'au lăsat sătul. Acum probabil că e pe cale să scrie altă carte, ca să aibă ce „uita” când va veni din nou la guvern.

Steaua din fruntea omului politic pe care vrea să-l întruchipeze — lipsește.

E departe. A răsărit odată, a strălucit, luminând alte meleaguri.

Era pe când nu se zărea

„Azi o vedem... și nu-e.”

Bac

ALMANAHUL
ZIARULUI „UNIVERSUL”

pe anul 1924

se vinde cu 15 lei exemplarul

VIZITATI
Cinema „VLAICU”

RULEAZA:

Rulează filmele cele mai frumoase și instructive

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

8

Glumă era, sau gelozie involuntară, hotărîrea aceasta nestrămutată de a face gol în juru-i, ca să-l poată asculta mai bine?... O știa deci absorbită de această iubire?... Dar de vreme ce devenea gelos, e că era pe urmele secretului ei.

Ii era acum cu adevărat frică de el și totuși avea și încredere în omul acesta care i-ar fi fost prieten și mai strâns legat, dacă nu l-ar fi bănuit că vrea să-i fie bărbat. Da, observatorul acesta pătrunzător era reductibil, dar avea spiritul larg și prin urmare și inima largă. D-na de Gremilly, ca de altfel și d. Brazier, nu dau neștiinței și prostiei dreptul la simpatie. Pentru ea ca și pentru el, a înțelege tot, însemna puțința ușoară de a ierta tot. Ea suferea că pe jumătate i se aflase taina: dar dacă în îngrozitoarea criză ce-o vedea apropiindu-se, avea nenorocul să fie plânsă, să fie ajutată ca să sufere, norocul acesta îl datoră acestui om tare a cărui prietenie trebuia să fie generoasă.

Să se întoarcă spre prietenie, însemna să înceapă a întoarce spatele iubirii. D-na de Gremilly întrevedea printre remușcările bucuriilor ei de amantă, tortura viitoare a amantei sincere, readusă la maternitate.

Fată de nepoată-sa, la teatru, în drumul până acasă la înapoieră, ea își reluă bună voia indiferentă de care Louise suferea și nu

se plangea. Biata copilă, ea să mulțumească mătușii ei, lăuda actorii și piesa. D-na de Gremilly îi da dreptate fără să asculte și atunci Louise se abținu să mai vorbească.

Se despărțiră acasă după ce d-na de Gremilly o îmbrățișă cu nepăsare și când aceasta fu singură în odaia ei, cu zăvoarele trase, avu o teribilă explozie surdă de mânie împotriva ei însăși, de turbare și de ură împotriva a tot ce o rănise. Nu mai era femeia de lume; era femeia care-și regula șocotelele și se răfuia cu lumea și cu ea, în sinceritatea naturii ei fizice și morale.

Își rezemă contele de masă și analizându-se îndelung, adâncindu-se cât mai mult în suflet, se afurisea în gând, fără ca buzele să miște, fiindu-i necaz că se găsește frumoasă, că este într'adevăr, că se simte tânără, blestemând dorințele ce-o năpădeau ca pe o creatură vulgară, ca pe prima amoretă întârziată ca pe prima slujnică curtenită și gândindu-se la Filip, așa de tânăr așa de frumos, așa de iubitor, pe care l'ar fi vrut acolo, ingenuchiat înaintea ei și pe care l'ar fi țărât, devorându-l în sărutări, până la patul ei de văduvă.

De ce nu i-a dat întâlnire în seara aceasta? De ce nu-și orânduise puțința unei ieșiri, a unei întâlniri în chiar noaptea aceasta? Întâlnirile le aveau de obicei într'un apartament

închiriat de el și mobilat de ea. El avusese scrupulul acestui apartament? sau ea, cu toată zăpăceala ei, ocrotise pudoarea fostei camere nupțiale, rămasă cameră virginală?

— Și cu toate acestea — gândea ea cu o revoltă triumfătoare — nu depinde decât de mine ca odaia aceasta să fie aceea a tânărului meu soț! Nu s'a oferit mai adineaură în chip spontan să mă ia în căsătorie? Ce nebunie!... de ce nebunie?... unde e cuminenția în iubire?

Socotea agitată frumoșii ani pe cari ar mai avea încă să-i dea lui, apoi, de odată vedea trecând peste viziunea tinereții ei întârziată, ca un fel de aprindere de soare care o devora; era tinerețea lui Filip și i se părea că în oglinda acestei tinereți, ea se îngălbenea și se vestejea.

Se desbrăcă încet și după fiecare parte de veșmânt ce lua de pe ea, voia să se judece, să se condamne; dar severitatea n'o împiedica să evace atingerile unei mâini stângace care vrea să o ajute să se dezbrace. Își aducea aminte de primele scene de dragoste; vrea să le uite, le găsea odioase și totuși îi dau senzația unei dulci și calde beții: Filip era așa de frumos, așa de mângâietor! Apoi, își aducea aminte că la ultimele lor întâlniri, el devenise mai respectuos.

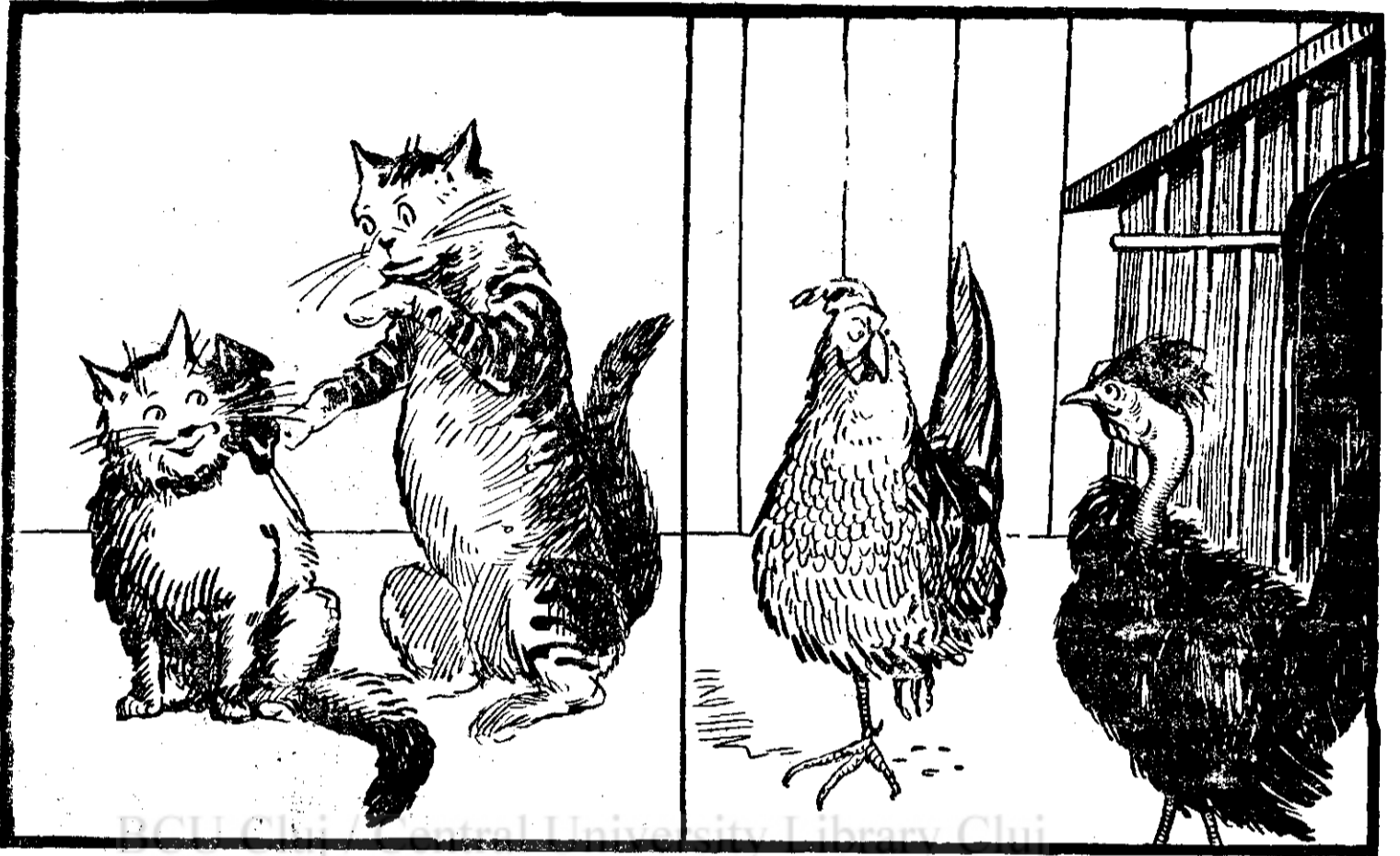
— Nu mă mai iubește — își zicea ea — și suferă că nu mă mai iubește! Cum să fac?

Nu din egoism vrea ea să-l ție sau să-l ia iarăși întreg: ci, își închipuia, ca să n'aibă remușcări, să n'aibă rușinea părăsirii.

Dar ar trebui un artificiu ca să învieze!

Pagina Copiilor

Din spiritul animalelor

Cotolul. — *Îți lei angajamentul să te faci pisică cumi te?*
Pisica. — *'M-lan !...*

I găină. — *Ti-o da ceva, cocoșul?*
II găină. — *Cât de cât socot e-o da !...*

sau să întreții o legătură care — și avusese cauza în însăși sinceritatea debutului. Să-l muiască pe Filip, să înjosească iubirea aceasta până la a provoca curse sensuale, era revoluționar, dar era posibil. Dar cum să înșele pe d. Brazier care acum n-o mai slăbea din ochi? cum să evite observațiunea aceasta compănită a unui om plin de experiență care o stîma și o iubea?

— Ca Filip să fie iubitul meu — își zicea ea cu mândrie — e dreptul meu; sunt liberă, stăpână absolută pe inima mea; nu datorez nici o socoteală societății. Dar drept e să resping pe omul cinstit care îmi întinde prietenia lui, dacă n'as avea visul acestei pasiuni în inimă, în sânge? Să-l mint și pe el sau să mă las să mă ghicească?

— Îi fu cu neputință să se urce în pat. Patul o înspăimânta și se hotărî să petreacă noaptea într'un fotoliu, fără lumină.

Dar întinericul nu-i risipi viziunile, după cum nu-i temperă nici frigurile. Spre ziuă, către ceasul când aerul devine de odată mai rece, înainte de auroră, deschise fereastra, lăsă transparentele lăsate și așezându-se cu cotecile pe fereastră, aspiră răcoarea. Era desbrăcată; un fior o pătrunse și o sili să se depărteze de acolo.

— Sunt absurdă — își zise — căci aș avea motiva să mă omor. Și la urma urmei, de ce nu?

Mintilor alese, în clipele de mari turburări, le plac să se lase la voia întâmplării. Jeanne de Gremilly ar fi găsit nedemn de rațiunea ei de a-și face prăgătirile, adică punerea în scenă a unei sinucideri; dar dacă ar putea contracta o boală din care să i se tragă moartea, ar fi o soluție și ridicând înca transparentele, își expuse pieptul și brațele nopții gustându-i răcoala, regretând că vine așa de târziu și că în lunie a trebuit să stea goală ca să provoace frigul.

De pe urma vegherii acesteia dureroase, d-na de Gremilly n'a dat ochii cu moartea, ci s'a ales numai cu un guturai strâșnic.

Când se lumină bine de ziuă, își simți gâtul prins, fruntea arzătoare, ochii umflați și lacrimânzi; se privi în oglindă ca să se vadă urâtă și bătrână și să se consoleze astfel de nesuccesul acesta al desperării ei.

Camerista care intră la ea fără să fie chemată, la 7 ceasuri, fu foarte mirată văzând că stăpână-sa nu se culcase și tremura toată. Ingrijorată, vesti îndată pe d-ra de Courlieu.

Bolnava vru să se lege la cap, să se îmbrace ca o bătrână și să stea așa până la ceasul la care de obicei Filip venea s'o vadă. Dar trebui să amâne încercarea asta căci frigurile o scuturau puternic. Neputându-sa trimite după doctor și așteptându-l, o obligă să se culce. De data aceasta, patul făcut de mână acestei fecioare nu mai era amenințător.

Doctorul supărat, dojeni, prescrie ordonanța și, ca să nu treacă drept nebună, a trebuit ca d-na de Gremilly să făgăduiască că va sta în pat.

— N'are să fie nimic, ziua totuși doctorul.
 — De-ar fi o aprindere de plămâni — gândea frumoasa bolnavă.

Trivialitatea pedepsei ei nu se desminti și spre seară, cu toată oboseala, numai guturaiul mai persista.

Filip venise la ora obișnuită să-și facă vizita. Fu primit de Louise care din întâmplare se găsea în salon cu toate că era cu adevărat îngrijată și că nu se prea încredea în asigurările doctorului. Louise, din delicatete, ca să nu întristeze pe d. de Luzay, îi spuse că doctorul nu s'a arătat de loc îngrijat, că buna ei mătușică nu va avea alt neajuns decât acela de a nu putea ieși câteva zile din casă și, fără nici o răutate, lăsă să se înțeleagă că d-na de Gremilly nu se îngrijea de loc și că răcise din cauză că ieșind din atmosfera caldă a teatru-

lui, nu fusese pe umeri decât un voal subțire

Mai îi spuse fără îndoielă multe alte lucruri, căci Filip ca să prindă cât mai multe știri, prelungi vizita și plecă fără grijă în urma celor aflate de la d-ra Courlieu. În două zile bolnava fu pe picioare și-i trecu pofta de legat la cap și de aprindere de plămâni. La ce bun? ar fi fost sau cochetărie, sau prea răutăție jertfă; ajungea adevărul.

Luna lui Iunie sfârșea într-o temperatură dulce, mângâietoare. Dintr-o scră vecină unui salon, aerul curat și parfumat pătrundea fără primejdie; era o adiere foarte potrivită pentru un bolnav.

Înainte de a se da jos din pat, d-na de Gremilly se privise îndelung în oglindă; i se păru că e cu desăvârșire urâtă pentru că avea un cearcăn mai accentuat în jurul ochilor. Căcănelul acesta nu era încă de îngrijorător, dar îi da de gândit. Observase la deșteptare câteva suvițe de păr cari păleau în părul negru și se scosese eroic în față, ca Filip să le vadă bine. În starea abătută în care se găsea, avea hotărâri de renunțare.

Nu știu dacă Filip zări părul cărunțit când se instală la locu-i obișnuit. Își menaja privirile, de teamă de a nu părea îngrijat dacă ar fi cercetat fisionomia bolnavei.

D-na de Gremilly îi vorbi ca o mamă, îi întrebă de demersurile ce făcea la minister și-i făcu observații că ocolește pe d. Brazier.

— E un bun sfătuitor — îi zise ea — care-ți poartă mult interes. El poate să-ți activeze numirea. Dacă ai ști toate proiectele ce face pentru d-ta !...

— Proiecte !... pentru mine ?...

— Da, da, fără îndoială.

Filip, în clip straniu surprins, deschidea ochii mari și pălea. Privea zăpăcit în spre d-ra de Courlieu, care, de data aceasta, cu capul plecat asupra lucrului, nu se pregătea de loc să plece.

(Va urma)